GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 18 oktober 2022
Zaaknummer	: 697405
Contactpersoon	: Natasja Bouwman
Telefoonnummer	: 026 3774629

Onderwerp: Effecten septembercirculaire 2022

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de effecten van de septembercirculaire 2022. Deze brief laat zien dat uit de septembercirculaire volgt dat er aanvullende financiële ruimte ontstaat ten opzichte van de concept Begroting 2023, maar ook dat deze ruimte voornamelijk een incidenteel karakter heeft. Het Rijk heeft weliswaar een incidentele bijdrage geleverd aan de oplossing van het tekort in het 'ravijnjaar' 2026, maar van een structurele oplossing is in deze septembercirculaire geen sprake.

Inleiding

In deze raadsbrief worden de gevolgen van de septembercirculaire 2022 ten opzichte van de meicirculaire 2022 op hoofdlijnen toegelicht. Het betreft een eerste beeld, op onderdelen zal in de komende periode in overleg met beleidsvelden nog bekeken worden of middelen al dan niet moeten worden overgeheveld of moeten worden verrekend. Dit bepaalt uiteindelijk het effect op de algemene middelen. Conform de gebruikelijke lijn worden de effecten van de septembercirculaire niet betrokken bij de concept Begroting 2023 die op 28 september aan de raad is aangeboden. De september- (en december-)circulaires maken onderdeel uit van de prognose van het financiële meerjarenbeeld in de nieuwe Perspectiefnota en de eerste Turap die in het voorjaar 2023 worden opgesteld.

Effecten septembercirculaire 2022

Ontwikkelingen landelijk accres

Via de normeringsystematiek 'samen trap op en samen de trap af' wordt de algemene uitkering van het gemeentefonds geïndexeerd, ook wel het accres genoemd. Sinds de meicirculaire 2022 is het accres gesplitst in een nominaal en een volumedeel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van bevolkingstoename en reëel accres. De VNG en het ministerie van BZK zijn overeengekomen dat het volume-accres voor de jaren 2022 tot en met 2025 wordt bevroren. Tot slot heeft het Rijk aangegeven dat vanaf 2026 het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek geïndexeerd wordt. Dit betekent dat er vanaf 2026 helemaal geen volume-accres meer wordt verstrekt, alleen nog maar een nominaal accres voor de loon- en prijsontwikkeling.

Op basis van deze afspraken zijn in de septembercirculaire 2022 de accressen vanaf 2022 bijgewerkt. Uit de afspraken volgt dat er geen wijzigingen in het accres over het jaar 2022 zijn. Voor alle jaren vanaf 2023 is sprake van een lichte opwaartse bijstelling van het nominale accres (dus ten behoeve van loon- en prijsstijgingen) ten opzichte van de meicirculaire 2022. Voor Arnhem leidt dit tot een voordeel van € 4 miljoen in 2023 oplopend naar € 6,5 miljoen in 2026.
Het Rijk werkt met gemeenten aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe stelt het kabinet in deze septembercirculaire eenmalig € 1 miljard extra in 2026 beschikbaar. Arnhem krijgt hiervan incidenteel ruim € 10 miljoen voor het jaar 2026. Het jaar 2026 is aangemerkt als het zogenaamde 'ravijnjaar', omdat in de meicirculaire 2022 door de nieuwe financieringssystematiek het gemeentefonds landelijk enorm daalt. Deze eenmalige bijdrage kan als een incidentele verzachting voor dit effect beschouwd worden.

Ruimte onder BTW-compensatiefonds (BCF)
Het BCF-plafond bedraagt € 3,7 miljard voor alle gemeenten in 2022. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Naar inschatting van het Rijk declareren gemeenten in 2022 minder BTW dan het plafond op het BTW-compensatiefonds. In de septembercirculaire wordt een voorschot over 2022 gegeven van landelijk € 321 miljoen. Aangezien Arnhem deze ruimte op voorhand niet inraamt, leidt dit in 2022 tot een voordeel van € 3,5 miljoen.

Ontwikkelingen maatstaven, decentralisatie-/integratie-uitkeringen en taakmutaties
Actualisatie van de aantallen op diverse maatstaven (bijvoorbeeld aantal inwoners, huishoudens, etc.) zorgen per saldo voor een positief effect. Daarnaast ontstaat een eenmalig negatief effect bij het corrigeren naar constante prijzen. Arnhem stelt de begroting op in constante prijzen (net als het merendeel van de gemeenten). Het gemeentefonds wordt in lopende prijzen (dus inclusief meerjarige prijsstijgingen) in de circulaires opgenomen. We rekenen het gemeentefonds dus altijd terug van lopende naar constante prijzen. Tot en met de meicirculaire 2022 gebeurde dit op basis van de prijsmutatie Bbp. Het Rijk heeft met de septembercirculaire 2022 voor het eerst de gebruikte indexcijfers voor de loon/prijsontwikkelingen transparant gemaakt. Het voordeel hiervan is dat we nu exact kunnen aansluiten bij de nominale ontwikkelingen waar het Rijk mee rekent. Hiermee wordt dan ook vanaf deze circulaire gerekend, maar daardoor ontstaat er eenmalig ook een probleem. De door het Rijk bij de septembercirculaire gebruikte indexcijfers vallen namelijk hoger uit dan de prijsmutatie Bbp waarmee tot op heden is gerekend. We kiezen ervoor om dit nadeel in één keer te nemen en niet voor ons uit te schuiven, omdat we in dat geval ieder jaar een knelpunt hebben bij het verleggen van het basisjaar, omdat er minder ruimte vrijvalt voor de raming van de inflatie.

Zoals gebruikelijk worden er nieuwe decentralisatie-uitkeringen (DU's), integratie-uitkeringen (IU's) en taakmutaties toegevoegd of worden bestaande gewijzigd. Er gelden enkele mutaties met een omvang groter dan € 10 miljoen landelijk. Deze (extra) middelen komen in Arnhem voor de verschillende programma's ter dekking van de kosten die daar gemaakt worden:

- DU Invoeringskosten Omgevingswet: vanwege de transitiekosten die gemeenten hebben gemaakt in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet ontvangen de gemeenten een bijdrage voor de transitiekosten. Er volgt nog een stelselevaluatie, waarbij de daadwerkelijk gemaakte kosten in kaart worden gebracht. Arnhem krijgt ruim € 1 miljoen in 2022.
- DU Wet kwaliteitsborging bouw: gemeenten ontvangen in 2022 een bijdrage voor de noodzakelijke voorbereiding die de gemeenten nog moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) vanaf 1 januari 2023. Daarnaast ontvangen de gemeenten na inwerkingtreding een jaarlijkse bijdrage (tot en met 2026) voor het uitvoeren van de Wkb-taken. Arnhem krijgt voor 2022 € 167.000 en structureel circa € 68.000.
- DU Dichterbij dan je denkt: doelstelling van deze decentralisatie-uitkering is om de match tussen werkgevers en werkzoekenden uit het onbenut arbeidspotentieel te intensiveren. De decentralisatie-uitkering wordt verstrekt aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's. Arnhem ontvangt in 2022 een bedrag van € 478.000.
- DU Maatschappelijke begeleiding: conform artikel 18 van de Wet Inburgering voorziet het college in de maatschappelijke begeleiding van inburgeringplichtige asielmigranten en hun gezinsleden. Gemeenten ontvangen voor de maatschappelijke begeleiding van inburgeringplichtige asielmigranten en hun gezinsleden in 2022 een bijdrage. Arnhem krijgt € 173.000 voor 2022.
- DU Leerlingenvervoer Oekraïne: gemeenten hebben de regie en verantwoordelijkheid voor het vervoer van Oekraïense leerlingen. De decentralisatie-uitkering Leerlingenvervoer Oekraïense leerlingen is een tegemoetkoming aan gemeenten voor de kosten die zij voor dit vervoer hebben gemaakt. Het kabinet heeft hiervoor een bedrag van € 9,2 miljoen beschikbaar gesteld. De decentralisatie-uitkering ziet toe op de periode vanaf 1 maart 2022 tot aan de zomervakantie op 16 juli 2022. Arnhem krijgt in 2022 een bedrag van ruim € 99.000.
- IU Participatie: over 2020 en 2021 heeft het Kabinet een bijdrage verstrekt voor het opvangen van exploitatietekorten van de Sociale Werkbedrijven als gevolg van de coronapandemie. Voor ditzelfde doel wordt voor 2022 aanvullend landelijk € 10 miljoen ter beschikking gesteld. Arnhem krijgt hiervan € 149.000.
- Taakmutatie energietoeslag: in de meicirculaire van dit jaar is het landelijk beschikbaar gestelde bedrag van € 854 miljoen in verband met het verstrekken van een energietoeslag aan huishoudens met een laag inkomen verwerkt. In de Voorjaarsnota heeft het kabinet aangekondigd het richtbedrag van de eenmalige energietoeslag te verhogen, van € 800 naar € 1.300. Arnhem ontvangt hiervoor bijna € 8 miljoen. Tevens heeft het Rijk besloten om in 2023 nogmaals € 1.300 aan deze doelgroep uit te keren. Om huishoudens in 2022 nog beter te ondersteunen, wordt gemeenten de mogelijkheid geboden om € 500 hiervan al in 2022 uit te keren. De begroting voor het gemeentefonds zal hier op een later moment op worden

aangepast. Belangrijk hierbij is dat het Rijk snel helderheid geeft of de energietoeslag in 2023 onder dezelfde voorwaarden wordt uitgevoerd.

- Taakmutatie asiel (inburgering): in het bestuurlijk akkoord met betrekking tot de opvang van asielzoekers is afgesproken dat het Rijk voldoende financiële middelen beschikbaar stelt voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering voor de jaren 2022, 2023 en 2024 op te hogen met respectievelijk € 20, 40 en 30 miljoen. Hiermee worden gemeenten in staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden. Arnhem ontvangt in 2022 € 188.000, in 2023 € 411.000 en in 2024 € 321.000.

Voor de middelen die in 2022 worden ontvangen ter dekking van kosten in diverse programma's wordt in verzamelbesluit-3 (december in de raad) voorgesteld de begroting hierop aan te passen (DU Wet kwaliteitsborging bouw, DU leerlingenvervoer Oekraïne, IU Participatie en taakmutatie energietoeslag). Andere middelen die nog in 2022 worden ontvangen, maar waarvan de kosten niet meer in dit jaar gemaakt worden, zullen in het raadsvoorstel Budgetoverheveling opgenomen worden (DU Invoeringskosten Omgevingswet en DU Dichterbij dan je denkt). Tot slot zal voor een laatste deel van deze middelen over 2022 bij de jaarrekening worden voorgesteld deze te reserveren (DU maatschappelijke begeleiding en taakmutaties asiel).

Totaal effect voor Arnhem

Op basis van alle hiervoor beschreven ontwikkelingen wordt hieronder een eerste beeld gegeven van het effect op de algemene middelen voor Arnhem. Dit betreft de ruimte voor de algemene reserve die volgens de septembercirculaire in elk jaar ontstaat ten opzichte van de concept Begroting 2023. Daarbij is reeds rekening gehouden met de voorgestelde verrekeningen van de decentralisatie-/integratie-uitkeringen en taakmutaties met de betreffende programma's.

Septembercirculaire 2022 tov Begroting 2023 (meicirculaire 2022)	2022	2023	2024	2025	2026
Effect op algemene middelen tov Begroting 2023 (* € 1.000)	**4.306**	**7.757**	**5.181**	**2.888**	**11.968**

Consequenties

In alle jaren lijkt een positieve ontwikkeling te ontstaan op het gemeentefonds ten opzichte van het beeld zoals nu in de concept Begroting 2023 is meegenomen. Deze mogelijke ruimte wordt aangevuld met de effecten uit de decembercirculaire 2022 en meegenomen bij het opstellen van het nieuwe financiële beeld in de Perspectiefnota 2024-2027 en de eerste Turap over 2023.
Er is echter zeker een aantal kanttekeningen bij deze ontwikkelingen te maken: de ruimte die in 2026 ontstaat, heeft vooralsnog een incidenteel karakter, vanwege de forse eenmalige rijksbijdrage. Voor 2027 geldt deze verhoging namelijk niet. Daarnaast loopt het nadeel dat Arnhem heeft op het onderdeel beschermd wonen binnen het gemeentefonds vanaf 2027 ten opzichte van 2026 verder op met € 6 miljoen in 2027, ruim € 11 miljoen in 2028 en ruim € 13 miljoen vanaf 2029. Hiermee zal in de komende nieuwe begrotingen rekening moeten worden gehouden. Tot slot is in de septembercirculaire nog geen uitsluitsel gegeven over de structurele middelen voor Jeugdzorg vanaf 2024, waar we in onze Begroting rekening mee houden op basis van de afspraken daarover tussen Rijk, VNG en IPO naar

aanleiding van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (€ 23 miljoen in 2024, € 21 miljoen in 2025 en € 15 miljoen in 2026).
Bij het opmaken van een nieuw beeld voor de Perspectiefnota maken we een nieuwe inschatting van de eventuele ruimte en de mogelijkheden die er al dan niet zijn om incidentele inzet van middelen in de Begroting 2023 een meer structureel karakter te geven.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch